

Št. 3 in 4

V Celji, dné 15. maja 1892

Leto I.

Kozaška duma ukrajinska.

Pa pričinja pesen peti
Ataman, na čelu četi:
Zdravstvuj Ukrajina!

Dedov davnih domovina,
Slavnih sledov i spomina,
Zdravstvuj Ukrajina!

Pa odpevajo kozaki,
Oj kozaki, oj junaki:
Zdravstvuj Ukrajina!

Ataman vzvihteva kopje,
I nabrušen kopju zob je,
Kje si, neprijatelj?

Pa zavriščejo kozaki,
Oj kozaki, oj junaki,
Kje si, neprijatelj?

I rezgečejo konjiči
I vzleteli bi ko ptiči —
Kje si, neprijatelj?
Dobroslav.

Sanja.

Mladosti vzdušni ideal
Vê vzduh je splaval i razpal;
Za vse tolažbe bil sem gluh,
Umreti si želel je duh.

Pa pamet me iz mladih zmot
Zvodila je na novo pot;
Oj nova pot tija drži,
Kjer vse se smeji in smeji.

Le časih solza biserna
Mi ukrade se iz dna srcá;
I ž njo se druží sèn jadú,
Ah, z bajko o Prometeju . . .

Dobroslav.

☞ Za uзором. ☞

Novelica.

(Konec.)

Glava IV.

Lojze svojej materi.

Draga mati! Razmišljaj sem več nego jeden dan, ali naj vam, kaj in kakó naj pišem, hoteč oprati se na ta način pred vami, sedaj ko naji loči precejšnje število gorá in dolin, stotine ur in milj. In povem vam, da se bojim, jeli sprejmete list, ko spoznate pisavo mojo. A če ste to storili, tedaj vas prosim, da preberete te vrstice, da ne obsojate preje svojega sinú, predno ste čuli iz njegovih ust, v koliko se je zagrešil.

Ko sem se vrnil nenadoma nenapovedan iz semenišča zopet domov, in sem prepričan, da nisem za to življenje, povedal vam misli svoje, zavrnil ste me z vso ostrojtjo besede materinske in dejali mi, da nečete biti več mati moja. In govorili ste še naprej; očitali ste mi, da sem nehvaležnik, da sem vas osramotil pred vsem svetom, da je le Alenka kriva vsemu temu, in da mi je zabranjena pot za vedno na očevino. In ko sem vzel borno culico, ter vam podal v sloves rokó, odbili ste mi jo. „Pojdi po svetu, kamor hočeš, in sledi naj ti moje prokletstvo —!“

— Mati, ljubljena mati! ali ste pač premislili, ko ste izrekli te besede? Ali ste izruvali sleherno vez v svojem srci, iztrgali zadnji čut ljubezni, kateri ima mati do svojega otroka? — Če

vam je mogoče, verjemite mi, da vaš Lojze ni nehvaležnik, da vam nehvaležen nikdar ni bil, in tudi ne bode. Ali če ne ustreže želji, kateri ustreči ne more, ker mu brani to srce njegovo, značaj njegov in razum, je li naj bo to pregreha? — Kdor misli, da more biti svečenik gospodov, bodi — a tisočkrat bolje biti neduhovnik, kakor pa biti licemerec brez poklica!

Osramotil nisem vas nikakor pred svetom, o tem bodite uverjeni. Vsak stan vreden je svojega imena, in nečastja ní v tem, kaj je kdo. Spoštovati in ceniti velja tudi ovčarja. Vprašanje je le, kak je kdo v svojem poslu. Poštenost odloči vrednost, in o mojem poštenji mislim, da nimate vzroka dvomiti.

In še nekaj vas prosim! — Ne zvrčajte krivnje mojemu početju na ubogega dekleta. Ona ní temu kriva, ampak odločil sem se sam. Ne tajim, da je nisem rad videl; od mladih nog bila sva si prijatelj. In ne rečem, da bi je takó lehkó pozabil, in če Bog da, bodi nekedar moja žena. Pametno in pridno dekle je, in prosim vas, če se uže hudujete, srdite se meni, a ne njej — kajti ona je nedolžna.

Premislite trezno, kar vam govorim, in mislim, da me ne obsodite pretrdó. Človek sem, mesó in krí, kakor ví, kakor milijoni drugih. Ali tej želji ne morem ugoditi. Tega ne more in ne smé terjati nobena mati in noben

oče, da se njemu žrtvuje vsa sreča otroka njegovega. Tega ne terjate mi-slim tudi vi ne od mene.

Trdo se mi godí, a ne bojte se, da bi vas kakó nadlegoval s prošnjami; zdi se mi, da je treba človeku v mojih letih že samemu sebi gledati na tó, da se preživí. Vi storili ste dovolj zame, in ne pozabim vam tega nikedar.

Mordá — iskrico upanja še nosim v duši svoji — vam izpremeni ta list strogo sodbo o meni. In hvalil bi Boga, če bi se takó zgodilo.

Če pa ostanete pri starem, tedaj pa ne pozabite, da vam je pot do mene vedno odprta, odprto moje srcé, in da vas vedno z razprostrtima rokama gorko in veselo vsprejme vaš

Lojze.

* * *

Kdor je imel kedaj srečo, oziroma nesrečo le nekaj mesecev brez denarja in vsake podpore na Dunaji preživeti, verjel bo rad, da se Kovačevemu Lojzu ni predobro godilo. Vsa tista društva v podporo revnih dijakov, vse tiste veselice in plesi, in ne vem, kaj še vse, ne zaležejo toliko, kot da vržeš pest soli v morje. Ako vsaka podpornica recimo za vse vkup izdá nekaj stotakov na leto, je to komaj za par kosil lačnih in uprav sestradanih sinov licejskih, ki časih toliko časa nimajo grizljeja v ustih, da skoro pozabijo, kakó se je.

Vendar ne moremo trditi, da so baš dijaki melanholiki. Nasprotno se mi zdi, da je Schiller v svojem Tellu kot navlašč slovenskim velikošolcem napravil znana granesa:

„Dann erst genieße ich des Lebens heil'ges
Recht,

Wenn ich's mir jeden Tag auf's neu erbeute“.

In takó nekako je res pri slovenski mladini dunajski, seveda z malimi izjemami. Kakor ptič, ki ne vé, niti kje, niti kakó bo jutri zobal in spal! In ne mnogo drugače godilo se je tudi junaku naše povesti: Kovačevemu Lojzu.

Lotil se je modroslovja, pridno pohajal na univerzo v razgovore, in skušal dobiti si zaslužka. Ali kje in kakó! Dandanes prenapolnjena so vsa mesta, in to s čilimi močmi, in kedor se je kedaj imel boriti za kruh, vé kakó hud, kakó utrudljiv boj je to. Le premnogim opešajo moči in popadajo v prezgodnji grob, na katerem leži prhel kamen z napisom: pal je v boji za košček kruha!

Slednjič posreči se mu dobiti pri gospôski obitelji mesto domačega učitelja. Poučeval je sina, ki je takrat drgnil klopí osme šole. To je bila pač jedina doba tiste mesece, ko se je Kovačevemu vsaj nekoliko bolje godilo.

— „Vidiš, v kratkem odide seš zavoda, potem sem pa zopet tam . . . kaj bi govoril?!“ potoži mi nekedaj.

— „Mej tem dobiš kaj drugega. Ne obupuj! ko nisi doslej, menim, da ne omagaš tudi v zanaprej“.

Tedaj pa nahmuri obrvi (še sedaj ga vidim, kakor, da je pred menoj), in ustna kota povese se mu, in pravi vznemirjeno, kot sicer nikedar ni bila lastnost njegova:

— „Kaj vraga! Kdo te je pač učil tako tolažilnim besedam? Kakó to, da nisi šel mej škofovske gojence

— — izvrsten propovednik in ne vem kaj še vse bi bil!“

Nasmehnem se in pogledam ga po strani. Čez nekaj časa prične:

— „Neznosno se mi zdi, ko slišim iz tvojih ust te večno pogrete fraze in sofizme! In prav v tem glasi govoril si, kot zadnjič oče mojega učenca. Glej, vé, kakó se mi godi, in popraša me zadnjič — takó porogljivo se mi je videlo, takó preziranja polno, ker sem . . . berač — kaj mislim početi na zimo“.

„— Moj Bog, kam hočem v življenje?“ vzdihne ter vpira okó ledeno v tla. „Ako hoče mladič vzleteti iz gnezda, imeti mora čvrste peroti, in starca pokažeta mu pót. A jaz umiram pod pezo življenja in brezupnosti svoje“.

Govoril je to sanjavo, deloma strastno in očí lesketale sta se mu v čudnem ognju.

Utihnil sem, boječ se, da ga ne razžalim. Slednjič dejem:

— „In Alenka?“ . . .

Molčí nekaj trenutij, potem pa me pogleda globóko, nepremično, in stala sva si takó nekaj sekund drugi drugemu nasproti.

— „Kaj poprašuješ po njej? — Bog mi je priča, koliko sem se premagoval, koliko zatiral kipečo strast in te željé, kakó skušal izdreti si to ljubezen svoje dni iz srca! A ne kesam se, da so mi jo ohranila nebesa. Vsaj je to jedina moja nada, moje vse, kar imam. In ž njo ohranil sem si i moštvo svoje, in zavest, da si storil pravo, potrla ni to še nikoli duše. In prav je takó! A sedaj grem“.

In obrne mi kot blisk hrbet in

šine gori po stopnjicah v dvorano, kjer se je pričelo zanj predavanje.

Kolikorkolikratov sem se sešel z njim, tim bolj zdet se mi je čuden. Akopram sem si domišljjal, da ga izmeje vseh sošolcev še najbolje poznam, postajal mi je od dné do dné večja zagonetka. Pogostoma menjavala je razbrzdana veselost s popolno potrlostjo, in nemirno švigale so mu očí ob očí ob raznih predmetih. Pravil mi je sam o svoji ljubimki, o razporu sè stariši in tako naprej. Kakor je bil nekedaj z vsemi zeló prijazen, postajal je sedaj često oduren, čmeren, ogibal se družčine, in spominjam se ur, ko mu tudi moja prisotnost ni bila po godu. Le svoje ljubice se je oklepal z vso silo ljubezni, in zdi se mi, da od dné do dné bolj. Ko je časi sedel takó sam v borni svoji sobi, uhajale so mu misli v domovino, do rojstvenega sela, do gomile sestre mu drage, tija, kjer sta mu živela roditelja, a mrtva uže dolgo zanj, kjer mu je bilo v zvesti ljubavi srcé njegove izvoljenke. In tedaj zarosile so se mu očí, glava povesila se mu je na prsi, in bridka zvest nesrečne žizni njegove preplavila mu je z neizmerno bolestjo srcé. Tedaj zanesle so ga misli k onemu dekletu, in njen žaren pogled in večno-jasen smehljaj njenih lic tešil mu je pekoče gorjé. Dá, to je bila jedina roža med trnjem na poti njegovega trpljenja. „Animae dimidium meae“ pisal mi je nekedaj o njej in ni legal, bila mu je v resnici vse. Mlademu človeku treba bitja, kateremu se razodene, da ga umeje, da mu je odmor in tešilo za vse bridkosti sadú spoznanja, katero

ruši z vsakim dnevom bolj fantome mladoletja. In ako bi tega ne bilo, prezgodaj obupalo bi marsikatero mlado srcé. Takó pa se preraja v objemu drugega bitja, dobiva si iz njega novih močij, novih nadej za življenje. — A vam, ki zaničljivo prezirate takov duševen prerod, pravim, da je često ta prva ljubezen najlepša, najnesebičnejša in najbolj resnična, kar jih je, in naj se vidi, da je še takó smešna. Krutost vidi se mi pobijati mladini idejale, vsaj takó zgodaj umró!

Neko jutro, ležal sem še, ko pride k meni.

— „Kaj te je prineslo takó zgodaj?“ vprašam začujen.

— „Če ti ni prav, tudi odidem“, odvrne zbadljivo, sede na stol in lista v knjigi, ležeči na omari.

— „Veš“, nadaljuje po kratkem premolku — „denes odpeljem se na Kranjsko, domov. In prišel sem, da se še poslovim. Ne vemo, kaj nas čaka, in morda ne vidiva se več“. Govoril je z rezko resignacijo, a jezik se mu je spodtikal.

— „Kaj ti hodi na um!“ vskliknem. „Vsaj sedaj niso počitnice. Ali si izpit uže napravil?“

— „Vrag ga vzemi! Živi se, úči se in ne vem, kaj še vse“ — jezí se mrmraje.

— „Kaj pa z ustanovo?“ ali je nisi dobil?“

— „Ustanove namenjene so sinovom posestnikov, bogatašev in takih ljudij. Mi, kar nas je proletarijata, živimo o vodi in zraku“, odvrne sè smelim glasom polnim ostrega sarkazma. „Kakó se treba človeku boriti“ vz-

dihne „radi te budalosti, ki jo je storil, da je prišel na svet. In ni mi mogoče nas razumeti, kakó moremo biti takó nespametni, bedasti, vsaj pa takó najivni, da ne uvidimo, s kakim trudom vsak dan z nova kupujemo svoje življenje in to mnogo nad vrednostjo njegovo!“ ... „Sinoči mislil sem“ nadaljuje po kratkem prestanku — „bi li ne bilo bolje, da se ustrelim, ali pa zadrngnem zanjko za vrat, nego, da se še dalje klatim po svetu. Vsaj ko zahrúšči zadnja lopata v grob moj, kdo popraša še po meni? — Pa ne vem, kakó to, zaspal sem v tem“. Potem pa se je prav votlo zasmijal, in skoro posliljeno.

— „Vprašam se le“ nadaljuje — kakó to, da ob svojih mislih ne morem biti tak, kakor bi hotel biti? Ne morem umeti, kakó to, da ne živim takisto, kakor tisoči drugih, ki v hladnokrvnosti in brezmiselnosti preživljajo dan za dnevom. Norec! Dà, dà, takó je! Pojedincu ravnatí se treba po svetu, svet ne bode se po meni!“

Vzdigne se raz sedež, stopi po sobi in deje: „— Kaki mučeniki svoje vzgoje smo vendar! Čemú se pač cepi v mlada srca idejalnost, čemú se takoj ne pokaže otroku življenja, kakor je?! Potem pa stopiš v svet, in izpregledaš ... in uvidiš, da je resnica popolno nasprotje šolske modrosti, da je celo življenje sama sama nedoslednost. — Ko zabrede popotnik v peščeno Saharo, in mu ustvari čarobna fata morgana zeleno oazo, polno dičnega cvetja in dolgoperesnih palm, ter mu zadnje moči oživi nadeja, da skoro dospè do krepilnega vira, kjer si ugasí pekočo

žejo, da si skoro utrga sočnega ovočja in utolaži moreči glad; hiti neutehljivo za lažnivo sliko, da slednjič opeša napore in truda in mora umreti, poginiti. Takó lovimo mi za našimi domišljavostmi, takó pocepamo mi na našem tiru. Drzna misel, da mora dobra stvar prospevati, dajala mi je srčnosti in vrgel sem se v valove življenja, boril se ž njimi, a sedaj čutim, da mi pojemljejo moči, in da se utapljam. Hitel sem za vzori — in sedaj pogubljen. Pa kaj hočemo? . . . Bil sem pač mlad . . . In osuli so se mi vsi, kakor cvetje po strupeni slani . . . ostala mi je jedino ona. Ž njo v srci drvil sem v življenje, ž njo vračam se tudi v pokoj. Da je pa moralo radi jednega vzora pasti sto družih, tirjala so leta, tirjal je svet in moja usoda. Na poti za njim izkrvavelo mi je srcé — a ni mi poginil duh. In ta hrepeni še vedno po njem, in ostane mu zvest do zadnjega izdihljaja . . .“

Čudna lepôta prešinila mu je obraz, lice žarelo mu je navdušenosti, in okó sijalo mu je sanjavo-razvneto. Vzravna se po konci, in bil je večji videti, zdelo se mi je, nego sicer. Potem pa zgane zopet hrbitišče in pripogne glavo, ter pravi skoro nerazumno:

— „Večno ne bode trpelo. Mordà bode prihodnjost mojih atomov nekedaj vendar le lepša, nego je pa njihova sedanjost“.

Skušam ga razvedriti, in ponudim mu, kar sem imel še v gotovini.

— „Mar meniš“ deje osorno, „da sem prišel beračit? Čudni ljudje vi vsi, . . . kakó milostni!“ in smeje se tiho predse. Pa ta smeh je bil takó

nekako grozen, in takó malo prilegal se je njegovemu suhemu obrazu, da ne rečem, kazil ga je.

— „Kdo bi trdil“, povzame zopet besedo — „da ni dobro mlademu človeku, ako si mora pomagati sam v težnjah življenskih. Utrdi se v takem boji, in postane nekedaj čvrst mož. A če ti zavera pot sto zaprek, ako si prisiljen pokopati zadnji vznêseno misel, in uvidiš, da je odločeno temu, kar pričinjaš, kar v naprej gotov poraz, ohrani si svoj pogum, če moreš. Veter krepí, ko upogiblje mlado drevesce, a vihar, ki je izruje s korenino, uniči, umori samó“. In stisne rokó v pest, in vzdihne zadržano, takó da so se mu potresli po sapi napeti nozdri.

— „Sicer sem ti pa vse povedal“ — deje konečno. „Zdravstvuj torej in bodi srečnejši od mene!“ In poda mi rokó ter obrnivši se prime za kljuko.

— „Lojze!“

Obstane za trenotek, potem pa skoči k meni, pritisne me k sebi, zasioče glasno in ne zine ni besede, ter brzo smukne skozi vrata.

Ko se vzdramim iz svojega začujenja, majal sem z glavo: kaj bo ž njim?

Glava V.

Neverjetno se mi je zdelo, da bi se dobro iztekel ta odhod v domovino nazaj. Da se starši njegovi, trdi kot kremen in svojeglavni, ne zatajujoči kranjskega svojega značaja, nikakor ne bodo hoteli sprijazniti in sporazumeti se ž njim, vedel sem, kot le kedaj kako stvar. Da pa tudi on ne odneha, o tem

sem bil še bolj gotov. O njegovi vrnitvi v semenišče niti misliti ni bilo, preveč bi bilo tudi zamujenega, ako bi bil sam voljan udati se temu; in da ostavi Alenko, bila je popolna nemogočnost. Prepričan o njenem poštenju in ljubezni, ne popustil bi je uže ne, ker je bil preznačajan človek, ako še tega celo v poštev ne jemljemo, da jo je ljubil, in da bližina utegne vedno le utrjevati obojestranske čute. Poleg tega ni bil zaman v velikem mestu cesarstva, bistremu očesu njegovemu ni ušlo ni z lehka kaj. Nadarjen, kot je bil, opazoval je neprestano življenje vseh, ki so se mu približali. Ko je primerjal ženstvo dunajsko s svojo Alenko, videl je, da je še vedno bolje, ako se žena manj bavi z baleti, plesi, veseljami in romani, a da umeje gospodinjstvo; spoznal je, kakó lehkóživne so te ženske, kakó zlato srcé pa ima njegova ljubimka. In vse to potrdilo mu je le ljubezen do nje. Za časa njegovega bivanja vprašal sem ga nekdaj, če misli, da ga bode pač umela njegova Alenka, ko sta si po naobrazenosti takó različna.

— „Zakaj ne? V to, kar bodeva imela midva govoriti, zna dovolj. Glasovi srcá so vesoljni. Mar naj zahtevam, da razpravljava o Kantu ali Schoppenhauerji? In slednjič, če uže gledam na to, kedó me razume? — Vsaj me tudi ti ne...!“ deje odločno in migne z ramenoma.

V koliko pa naj prepiri v domači hiši koristijo njegovemu duhu, ki je bil uže takó vseskozi potrft, tega nisem mogel umeti. In jel sem se bati zanj, ki ni nikedar bil posebno trdnega

zdravja, da mu vse to ne izkoplje prebranega groba.

Nad leto dnij nisem prejel vrstice od njega, akopram sem mu pisal uže večkrat, in to ni bila popreje nikedar njegova navada, da ne bi odgovoril. Nekega dné pa kar nenadoma dobim list od njega, kateri hranim še sedaj kot zadnji spomin iz njegove roke. Slove takó:

„Dragi moj! Ko sem otresel prah stolice avstrijske raz čevlje svoje, in po precejšnji dóbi zopet vrnil se na dom svoj, nisem mislil, da me čaka ondi toliko sreče. Ali pravim ti, da je bilo vse navdušeno zame, vse je hotelo približati se mi. Nisem mislil, da me čaka ondi toliko sreče. Sedaj me silijo naj vsprejemem mesto deželnega poglavarja; početkom branil sem se — a kaj hočem, slednjič udal sem se njihovim željam, početkom branil sem se; to pa jedino s tem pogojem, da mi pomorejo zatreti ono malo kopico sovražnikov, ki se mi protivijo. Prav veselilo me bode, če me posetiš ob priložnosti. Tudi denarja mi nedostaje, v kratkem pa priigram še nekaj tisočakov na borzi.

Kakor čujem postane Kranjska v kratkem samooblastno kraljestvo z lastnim kraljem. Torej mi gre paziti, da se ne zamerim ljudstvu, in se mi njegova naklonjenost le utrdi.

Tudi Alenka me je prav vesela, kakor pravi, in menda same radosti vedno joče. Zdi se mi, da bodeva zasedala v kratkem ilirski prestol. In da so kraljem odprta v obče tudi póta do cesarstva, kdo bi dvomil o tem, vzlásti ako so vsi duhovi na nje-

govni strani, nad- in podzemski. Da si pri meni, videl bi kakó se mi uklanjajo — vsi, vsi... in tudi Alenka je prav vesela.

Sedaj imam slabo stanovanje, povsodi polno miši, in drugega mrčesa. Povsodi ti leze ta golazen, zdaj po stenah, zdaj po postelji... glej, nesramnosti, ta hip... stekla je jedna čez pismo.

In še nekaj sem pozabil, popolnem pozabil!... ali je pisal Shakespeare Lear-a, ali Shakespeare. Pri moji izdaji iztrgan je naslovni list...

Srčen pozdrav! Tvoj

Lojze“.

Kot uničen stal sem prebravši list. Stemnil se mu je um, noč za-trla mu je pamet. Dà, takó je in ne drugače. Pa kakor se uže človek dobre novice z mnogo večjo zaupnostjo poprime nego pa slabe, skušal sem i jaz dvome priklicati si o tej svoji sodbi. Mordà se le šali, jedna izmej njegovih nakratnih muh? Razmotrival sem nekaj dnij in slednjič sklenil pisati ondotnemu okrajnemu zdravniku. V izjavi, katero sem dobil po preteku tedna, reklo se mi je, da moj prijatelj vsekako na živcih boleha, a da se doslej ni zapazilo ničesar sumnega na njem; kar bi dalo sklepati o hujem; govorno središče, da je pač obolelo, vendar da se je nadejati v kratkem zboljšanja. Dejal je nadalje Aeskulapovec, da mu to ne prija posebno, ker se je bolnik neki udal pijači, in da doslej bolezní še določiti ne more.

Oddahnil sem se za nekaj časa in vesela nada prešinila mi je prsi. Žalibog ni bilo to dolgo.

Nekoliko dnij potem sedim v znani dunajski kavarni, ter preganjam dolgočasno nedeljsko popoldne. Usodo deliti je z menoj Končar, medicinec, stara hiša, ki je bil pač tudi izjema svoje vrste med dijaki. Precej nadarjen, a lehkomiselnó zapravlil je vedno ves denar in ni takó nikedar mogel vplačati določene svote za preskušnje. Drugi ne drznejó se postaviti pred komisijo radi neznanja — on pa je znal v resnici mnogo, a je imel to nesrečo, da je bil vedno brezdenaren.

Pride mi prijatelj na um in svojemu gostu ne imenujoč imena Lojzovega, povem opis bolezní, kakor je bil v zdravnikovem odgovoru, ter povem približno vsebino pisma bolnikovega.

— „Kaj praviš“ prašam — „kaka bolezen je to?“

— „To ne bode posebno težko uganiti! Popolnem navadno! Dementia paralytica, sem ter tija celó s pojavi psihoze, kateri pravimo delirium tremens. Koliko je star bolnik?“

— „Natančno ne vem, a menim da ima več od četrtri stoletja za seboj“, odgovorim.

— „Mlad je še, skoro premlad za tako bolezen, ki je najnavadnejša med 30 in 50 letom. Vender to ni odločilno.“

— „In ni rešitve temu?“ vprašam poluglasno, potr.

— „Pač, ... ob smrti“ deje hladnokrvno in se smeji.

Vedel sem, da Končar ne laže in da se smem nanj popolnem zanesti. Vedel sem pa s tem tudi, da je prijatelj moj naravnost izročén smrti. Primem za časnik, ležeč pred menoj

in čitam slabi tisek, samó da se raztresem.

— „Karl, sind die slovenischen Blätter schon hier?“ vprašam mimo gredočega strežnika.

— „Soeben angekommen“ odgovori mi in jih hiti po nje.

Ko pogledam na drugo stran lista, tam, kjer stojé navadno dopisi — čitam, da je izdihnil prevčeranjim prijatelj moj — blago svojo dušo.

Pretreslo me je do dna srcà; nisem bil pripravljen na takó hitro smrt . . . in zarosile so se mi oči.

Ko se nekoliko umirim, pravim:

— „Preminol je . . .“

— „Kedo? . . .“

— „Kovačev Lojze . . . on je tisti, o čegar bolezní sem te popraševal preje.

— „Takó? — To je bilo pač najbolje, kar je mogel storiti. Dosti mučno tako življenje . . .“

— „Bêri“ dejem in mu podam časnik. „Skočil je bežoč pred svojimi preganjalci v podzemski tolmun . . .“

Ko sem se nekaj let pozneje vrnil na Kranjsko, posetil sem tudi grob svojega prijatelja. Milo se mi je storilo, ko sem stal ob tihi mogili. V spomin prišel mi je tisti večer, ko mi je govoril o fatalizmu, kot da je slutil naprej nesrečo svojo. Hiteč za vzorom svojim pal je v boji z življenjem zanj, trpin!

Spoznati pa sem hotel tudi Alenko, ki je živela osamljena z materjo na konci vasi. Šibko, blede, mirno deklè je, in glas ji je tresoč in boječ. Za svoja leta videti je prestara, a nekdanja lepôta ostavila ji je i sedaj še sledove svoje. „Pripovedoval mi je često o vas“, dejala je tiho in plaho ter gladila si krilo. „Mnogo je pretrpel, mnogo . . . a sedaj je rešen vsega . . ., da bi le šla kmalu za njim! . . .“ In tedaj je glasno zaihtela, ter bolestno pokrila si obraz sè suhima rokama. „Z Bogom, gospod! zdravi!“ . . .

Ločila sva se, menda za vedno. Tudi bi nerad še kedaj prišel v kraj, ki mi hrani toliko tožnih spominov . . .

Akvaréli s karnevala.

I.

Godbe šumne melodije
Zibljejo se po dvorani,
Tisoč tu blestí se lúčij
V blesku čarno-omamljivem.

Pod prepróg bogatih téžo
Stene se šibé mogóčne,
In ob stebrih mramornatih
Vспенja cvétje se razkošno.

Črna kríla, svetli kláki
In oblek svileni átlas . . .
Smeh, laskanje, róže dične,
Moštva, ženstva cvet bohótni . . .

* * *

Lepe so plesalke čile,
Lepe so v sijaji svojem,
A med vsemi si kraljica
Ti le vender, dona Klara!

Ti, najlepša med ženami,
Kakor luna zvezde drobne,
Zatemnila si s krasoto
Svojo vse vrstnice svoje.

„— Dona Klara, dona Klara,
Jaz naj bom nocój ti vitez,
Milost tvoja me obsíni,
Iz očij tèmno-globókih!“

„— Alabáster prsij tvojih,
Miris las ti jasnoplavih,
In korale ústen bujnih
Zmêle so mi glávo vedro . . .“

Kliče godba na plesišče,
V strasti gine tlò pod ного . . .
„Dona Klara, dona Klara,
Oh, da veš, kakó te ljubim . . .“

* * *

Sivo jutro se razgrinja —
Bleda, ponočnjaška lica, . . .
Dona Klara se s sóprógom
Vrača na domovje svoje.

Razpuščéne so gardine
Po visókih, jasniñ ókniñ;
Naj ne móti solnčni žarek
Dobredejnega počitka!

Zakopana med blázine
Mehke sanja dona Klara:
„ . . . Ti najlepša med ženami,
Oh, da veš, kakó te ljubim . . . “

II.

„Danes, ljuba hčérka moja,
Glej, da srečo uloviš —
Kmalu bo predpusta konec,
Čas je, da se omožiš“.

Mar naj bo zaman obleka,
Mar zaman nakíta čar?
In brez vpliva vsa krasóta,
In očij iskreni žar?!

„Ne pritrdi, ne odréci,
Vsemu se ljubkó smehljáj,
In kdor ti najvêč obeta,
Ta tvoj ženin bođe naj!“

Dobri taki so nasvétí,
Hčérke se jim pokoré,
Toda, kje možá dobiti,
Ki o mrežah teh ne vé! —

III.

Sto dél prečítal mož je star,
Premótril knjig je stó,
Sto zmót doživél, sto prevar,
In srečnih ur takó.

Siví so redki mu lasjé,
Nagúbán mu obraz,
Upógnil mu kostí trdné
Drveč je v večnost čas.

A vprašaj ga, če svet pozná,
Pozná pozemski rod,
In če človeškega srcá
Vé mislij skrivno pót.

Odmaja ti: „ne vé, ne vé!“
Nad vse je to težkó — —
Ne morem rěči in ne smem,
Saj laž bi bila to“.

A teh poglej! — Privéde pót
Vkup v prvič jih nocój,
Že v srca najskrivnejši kót
Prodñe jim duše soj!

Še malo dnij — in pred oltár
Zaněse jih korak — —
„Le jedenkrat, in več nikdár!
Kakó, kakó težak! —

Joséphus.

Nekaj iz praktičnega modroslovja.

(Sestavil Jos. Ž.)

(Dalje.)

Če opazujemo hotečo osebo, vidimo, da se tej lahko pridruži še druga, tretja itd. Tu hočemo razmotrivati le slučaj, da se jej pridruži druga in samo druga, ravnajoči se po izreku: *entia sine necessitate multiplicanda non sunt*, in ker ostane — kakor se bo kmalu pokazalo — razmerje prav tisto, kakor če si mislimo tudi več nego dve hoteči osebi.

Ta druga hoteča oseba, ki se pridruži prvi, biva ali samo v domišljiji prve ali pa resnično v zunajnem svetu.

Vzemimo prvi slučaj: druga hoteča oseba biva le v domišljiji prve, vendar tako, da misli prva, da je tudi druga resnična, realna, v zunajnem svetu. Očividno je, da se tu prva oseba moti glede na drugo. Ta pomota ima posledice, da prva oseba ravna tako, kot bi bila druga realna. Ona želi, da se spolni dozdevno hotenje dozdevne druge osebe ali pa, da se ne spolni. Pri tem

pa tudi ravna v tem smislu, da omogoči dozdevno drugo hotenje ali da je onemogoči. V prvem slučaju hoče „dobro“ dozdevni drugi osebi, v drugem „zlo“. Oboje hotenje je nesebično, ker druga oseba ne more niti koristiti niti škodovati, ker ne biva resnično. V prvem slučaju hoče prva oseba ravno to, kar druga, izpolnitev njenega hotenja, in v tem obstoji ideja „dobrohotnosti“, v drugem pa „zlohnotnosti“. Prvo hotenje se ujema torej z drugim ali pa se ne ujema. Harmonija, vzajemnost obeh hotenj dopada, disharmonija, nevzajemnost — ker je nenaravno — nedopada.

Nekoliko podobnosti nahajamo v glasbi: dva glasa, ki se medsebojno ujemata, nam vsakako prijata, nasprotno neprijata.

Dobrohotnost ima v sebi moralnično vrednost, zlohnotnost pa nevrednost.

To je hotenje v tretjem položaji. —

Mislimo si pa, da druga hoteča oseba biva resnično, da je realna. Če hočemo vedeti, kako vrednost ali nevrednost ima to hotenje, morate priti osebi medsebojno v dotiko, to je, morate se zapaziti. Da se zadosti tej zahtevi, morate biti obe osebi v popolni oblasti svojih čutov, ker bi se drugače utegnilo dogoditi, da bi jedna o drugi ničesar ne vedela, kar bi onemogočilo pregled njunega hotenja v moraličnem oziru.

Da se pa morete osebi zapaziti, morate svoje hotenje izraziti. Če hočemo, da drugi razumejo naše misli ali občutke, moramo jih pred vsem drugim umevne storiti, to je, moramo jih izraziti; prvo se zgodi z besedo ali peresom, drugo z mimiko. Jednako je pri hotenji. Da se osebi zapazite, morate svoje hotenje izraziti, in to se zgodi z delovanjem, činom.

Torej hotenje se mora izraziti s činom, in nasledki tega izražanja provzročijo neko izpremembo v zunajnem svetu, katero potem druga oseba zapazi in se na ta način o prvi osvedoči.

Tu je treba ločiti dvoje: to izpremembo, katero naj druga oseba zapazi, provzroči prva z namenom, da jo druga zapazi, ali pa, ta izprememba se provzroči brez vsega namena od strani prve osebe, le slučajno.

Tu je torej hotenje do cela drugačno, kakor v tretjem položaji, kjer se vse godi le v domišljiji prve osebe; tu se namreč godi vse in se mora goditi v zunajnem svetu; obe osebi se morate sniti na jednom in istem prostoru, da se zapazite. Takov shod pa je nemogoč, ker je na jednom in

istem prostoru le za jedno osebo prostora, in vendar hočete obe ta prostor zavzemati. Zato je tak sestanek vedno sovražen, vedno namreč nastane vprašanje, kdo bo zavzemal ta prostor, in vsaka oseba napne svoje sile, da bi ga posedla.

Obe osebi ga hočete, a imeti ga more le jedna. Vsled tega nastane razpor.

Tako v „Mesinski nevesti“. Oba brata sta na tem, da se pomirita. Ni eden izmed nju ne ve, da ljubita oba jedno in isto devico. Njeno srce je kraj, kjer hočeta bivati oba, a tu je le za jednega prostor. Uresničenje obeh hotenj je nemogoče, se izključuje. Tako nastane med njima razpor, kdo bo zavzemal ta prostor, in pri tem razporu izgubita oba svoje življenje.

Tu je vprašanje, kdo je kriv nju-nega razpora. Nobeden, ali če je kdo, oba jednako. Nobeden, ker ne vesta drug o drugem; ali pa oba jednako, ker sta oba videla devico na svetem kraju, jeden v samostanu, drugi pri očetovem pogrebu. Oba sta gojila na svetem kraju posvetne misli. Tu bi bila krivda jednaka, in jednaka kaznen ju je zadela. Razpora vendar nista hotela, da, pomiriti sta se hotela; razpora za sestro pa tudi nista mogla hoteti, ker nista vedela za njo. Razpor je tukaj posledica slučajja.

Kako moralično vrednost pa ima razpor? Da odgovorimo na to vprašanje, moramo imeti pred seboj razpor kot tak, neglede na posamezne okoliščine, katere ga vedno spremljajo.

Da to dosežemo, odstraniti moramo od razpora predmet razpora.

Ta predmet je lahko velike vrednosti ali pa tudi jako male, a pri našem vprašanji to ne pride v poštev. — Dalje moramo odstraniti osebe pri razporu; te so nam ali prijetne ali neprijetne, in za te se ne smemo zanimati, če hočemo opazovati razpor sam na sebi. — Odstraniti moramo naposled tudi moči in sredstva, koje rabite obe osebi, da bi si razpor ugodno — seveda vsaka za-se rešile. Mislimo si namreč lahko razpor dveh junakov v pravljičah ali pa tudi jezični razpor dveh ženic.

Ako odstranimo vse to, imamo pred

seboj razpor kot tak. Obe osebi hočete biti na jednom kraju, in le jedna more biti. Borba za ta prostor obuja v nas neprijeten čut, čut nedopadajenja. Pri tem se še celo ne zahteva, da bi bilo stanje pred razporom posebno ugodno. Gotovo je: boljše je bilo, kot sedanje, ker je bilo možno, ker je bilo v resnici; sedanje stanje pa je nemožno, ker hočete biti obe osebi na prostoru, kjer ne morete biti.

Razpor kot tak zatorej ne dopada.

To je hotenje v četrtem položaji.

(Konec prihodnjič.)

Mors ruit.

○ sladek sèn — o sèn krasán,
○ drážestni mladostni časi!
○ vas se pesen moja glási!
○ sèn ti davno pokopan!

V zelenih sencí so citrón
Krog nje sklenile mi roké se,
Vmes šepetale so ciprese,
Dühtel vijol je modrih vónj. —

Minila doba mi je nad...
Otožno giblje se cipresa,
Citrone žalujó peresa...
Na grobu njenem sred' livad.

Vuk Slávić.

Moj najlepši čas.

Ko sem pri tebi kdaj sedel
In gledal cvet Ti žarnih lic,
Izvil mi s prs strasno vesel:
„Življenje moje!“ se je klic.

In zrlé solzne v me oči.
Iz ust pa rožnih čul sem glas:
„Jaz ljubim Te“... Spomini vi!...
To bil je moj najlepši čas.

Lahov.

O glavi.

S prijaznim sodelovanjem pesnikov govori profesor Lucifer.

„Hony soit qui mal y pense“.

(Order of the Garter).

Velecénjena gospoda! Glava je tisto, kar nas rado boli po slabi tovaršiji. Mislim, da ne bo nihče zmajeval z glavo radi te moje definicije, ker stežka je najti boljše, in

„Drugih nisem vprašal, kaj se jim po glavi blodi“.

Ako preiskujemo glave anatomske, fizikalne in kemijske, vidimo, da so jako različne, bodisi gledé na zunanost, bodisi g'edé na vsebino in tvarino. Kdor si ne dá rad kaj v glavo vtepati, ima trdo glavo, krajše bučo ali betico, on sam pa je tepec ali butec in rad buta z glavo ob steno. Njemu ne smemo reči:

„Za uk si prebrisane glave“,

zakaj utegnil bi misliti, da se mu hočemo laskati. Nasprotno pa vé bistra glava mnogo, vse jezike zna. celó slovenski,

„V zbor učenih, vedi slava
Stopi moder, bistra glava,
Vse jezike sveta zna“.

Bistra glava je torej najboljši filolog. Med njo in prebrisano glavo ni mnogo razločka. Ako hočeš imeti táko glavo, umij in prebriši si jo vsako jutro do dobra, uspeh ne bo izostal.

Kar se dostaje vsebine, gospoda moja, imenovati mi je najprej slamo. Znano je, da se slama rada užgè, vendar pa pojo pesniki navadno: „V prsih unélo se mu je srcé“, in ne „v glavi unéla se mu je slama“.

Dobro se godi ónemu, ki

„... sol v glavi ima,
V nesreči si vsaki
Pomagati zna“.

Časih najdemo v glavi tudi kaj možgan; ponajveč pa so glave prazne: toda to še ni takó hudó, kakor, ako letajo ljudjé „kar brez glave“ okoli.

Naravnost čudno je, da vino ne teče v želodec, ampak udarja v glavo, v kateri se potem človeku vrti.

Česar zaman iščeš v glavi, najdeš v petah, zakaj „kdor nima v glavi, mora imeti v petah“.

Učen profesor, moj kolega, štel je vse glave; našel je po računih logaritmiško-algebrájskih in diferencijalno-analitiških, da je „toliko glav, kolikor mislij“.

Ogledujoč svojega bližnjega, mérimo ga od nog do glave. Tako je méril tudi moj prijatelj, dr. Prešeren, svojega vojaka, ki pravi:

„Pet čevljev merim, palcev pet,
In čvrste sem postavé
Od nog do glave“.

Glavo nesi človek na Slovenskem po konci le, ako je tújec.

„Le tujcem sreče svit se v Kranji žári,
Ošabno nosijo po konci glave“.

To so namreč „visoke glave“. Visokost glave sodi po pokrivalu. Ta so jako mnogovrstna. „Najvišje“ glave, po domače tudi „visoka živina“, nosijo naj-

višje klobuke, ki jim pravimo „cilindri“. Rabijo jih običajno tudi kandidatje, kadar gredó delat izpit. Pri tej priliki nabira se v cevi strah in groza; zato nazivlje dijak táko pokrivalo „pisker strahu“ ali pa „posodo nesrečno“.

Priprosti zemljani nosijo klobuke, ljubljanski kriminaldoktorji in dunajski „pülcher“-ji šote ali pinče. Kralji in knezi, „grešniki maziljeni“, devljejo si na glavo krono. Národno ženstvo kiti se s pečami ali pa tudi ne, slovenskemu deklétu pa svéti

„venček na glávi se“.

Pesniki, ki mislijo, da morajo ineti vedno kaj posebnega, rabijo neko zelenjavo, lavor, spleteno v vence. Lavorjeve vence je priporóčati kar najtoplejše radi sence po leti in hladila po zimi.

Mnogo jih ne nosi na glavi ničesar, ampak visi jim nad njo le Damokljejev meč. Sém sodijo óni, ki so nad glavo v dolgovich.

Ako se snidejo tri glave, nastane Triglav. Triglav nahajamo kot goro na Gorenjskem, kot slavno akad. društvo pa v Gradci. — Lepoglava je kraj na Hrvaškem. Zeljnate glave niso brez pomena, zlasti, ako so dobro pripravljene in ako niso kranjske klobase predaleč.

Glavo ločimo v dva dela. Prvi del je tam, kjer je obraz, drugi pa tam, kjer obraza ni.

„... vsak obraz je čudna laž“.

Obraz in obličje, častita gospoda in ja, ni jedno in isto; razloček je v tem, da ima obraz privlačno silo, nekak magnetizem v sebi, dočim se

odlikuje obličje s tem, da je nosimo v srci:

„Kak s seboj me vedno vléče,
Koder hodi, njen obraz,
Kak obličje nje cveteče
V srcu nosim vsaki čas“.

Sploh ima obraz nekaj silnega na sebi,

„Obraz mili
Tvoj po sili
Vedno mi je pred očmi“.

Ako je človek kam namenjen, poraja se na obrazu hrabrost:

„Vitezi cenjeni,
Kam ste namenjeni,
Kaj vam zažiga v obrazu pogum“.

Ako si glavo beliš, ali ubijaš, dobiš bled obraz, ki pa ni vsekdar lep,

„... lep bil obraz bi bled
Ak bil bi le nekakšen preč nejevolje sled“.

Obličje, gospoda moja, je velikega pomena gledé vrtnarstva, zakaj lepim devojkam rasejo na njem lilije in rože.

„Rože rastoče sred lilij obličja
Rajske brez tujega so lepotičja!“

Inženérji, ki se pečajo s tem, da merijo lica, so licemerci. Dosedaj še ni trdil nihče, da bi bili to najplemenitejši značaji. — Lice mesta je óno mesto, na katero prihaja v nekem kraju požarna bramba še le, ko je že vse „prah in pepel“.

Najviše na obrazu je čelo. Čelo je sedež modrosti. Tu kraljuje razum. Na preozkem čelu pa razum ne more široko sedeti in je v večni stiski.

Čelo imamo zato, da je znoj lahko pokriva in pa, da je potí jug z beneškega morja. Lépo je čelo le ob ugodnem vremenu, in ako je visoko

„Da je lepó, bi sodil, visoko čelo, vsak
Ak bil bi le nekákšen zapustil ga oblak“.

Takoj pod čelom, časih globoko
udrte, so oči.

Oči, gospoda moja, so tisto, česar
vrana vrani ne izkljuje. Koliko je očij,
ako so jasne, razodeva nam priméro-
ma pesnik:

„... več ko zvezd je vrh nebá,
Tu jasnih je očij.“

Oko je zrcalo duše, in več očij več
vidi. Zato nosijo učeni ljudje naóčnike,
imajo „štiri oči“, torej tudi štiri zrcala.
V očeh nahajamo razven leče, za ka-
tero se prodaja prvorojenstvo, še druge
reči, in sicer v lastnih pezdirec, v očeh
svojih bratov pa bruna. — Kurja očesa
rabijo starim ljudem za barometer in
informacije o kritičnih dnevih. „Go-
spodarjeve oči konja pasejo“, kurje oči
pa so slovniška hiba.

V zanimivem razmérji sta okó in
kaplja zlata.

„Kedár okó otožno v kupo vprém,
Skrivnostna čuda v kaplji zlati zrém,
Odrpè se svet čaróben mi in nóv“.

Kdor ničesar ne vidi, je slep in „se s
petjem vkvarja“. Oko posebne vrste
je oko postave; ž njim se ni šaliti.

Sploh so oči za jezikom najpogub-
nejša stvar na sveti. Lahko mi je to
dokazati, kajti

„Oči odpró ljubezni dur' in vrata“.

Zbok tega pa je bilo, je in bode
mnogo nesreče.

„Nevarno gledat' je dekleta mlada“.

Vsaka ima polen arzenal sladkih pa
strupenih pušic v očeh, in

„Nikdár več zdrav ne bo, ki ga pušica
Pogleda bistrega v srcé zadéne“.

Le pogledjte, kako meče taka amaconka
smrtonosne strele v „tarčo“.

„Nje pogledi, svitle strele,
Z neba jasnega poslane,
Daleč krog junakov srcem
Vžigajo skeleče rane“.

Bum! Tako se prične „petošolska“
ljubezen. Mladi lepotici — „med otroki
si igrala, draga, lani!“ — in junaku,
kateremu delajo Ksenofont in algebra
bridke težave, tema dvema pride hkratu
na um, da drug brez drugega ne mo-
reta živeti. Ti sveta pomagalka, to je
hudó! — Kadar se srečata, slučajno,
sevé, sučeta oči, da se Bogu smili. O
astronomiji dobita povse krive nazore;
luna jima je „postillon d' amour“ in
nebo se jima zdi odprto, odkár sta si
razodela, kaj čuti srce. Prisežeta si,
kolikor mogoče hitro „večno zvestobo“,
vsaj za par tédnov.

„In kar mu obetati očesi njé,
Potrdijo kmalu besede sladké“.

(Konec prih.)

O slovenskih prevodih iz ruščine.

Piše S. J. Kogej.

Prevajati iz ruščine ni prav lahko delo. Ruski jezik ima toliko posebnostij, toliko natančnih izrazov in rekov, da jih je jako težko prevesti v slovenščino. V malo besedah tiči obširna, globoka misel, katere ni možno izraziti tako lepo in jedrnato, kakor je v originalu. Tu pa tam se tudi slog ne strinja z duhom slovenščine, katera je pod tako silnim vplivom nemščine, da se zdi Slovencu, kakor da veje iz ruščine njemu tuj duh. Zapad pokvaril je ne le Slovencem, temveč vsem slovanskim narodom latinsko-nemškega kroja slovanski značaj njihovega jezika. Mnogo, mnogo truda in žrtev bode treba, predno se popravi vse to, kar so zakrivili domači in tuji vragi . . .

Slovani bi morali vedno imeti pred očmi, da so svet sam za-se, da so kulturna celota, katera je povsem različna od zapadne latinsko-nemške. Morali bi se sosredotočiti duševno, kulturno. Samo to jim je dovoljeno in možno, a prav to jih privede v varno zavetje pred tujim navalom. To vedó jako dobro tudi njihovi nasprotniki, zato se tako protivijo temu jedino možnemu in najuspešnejšemu jedinjenju Slovanov. Oni ravnajo s tem v svojo korist, v smisli svojega tisočletnega programa; a čudno, da se nahajajo celo med Slovani samimi, kateri hodijo z njimi roko v roko vedé ali nevedé, — iz strankarske zaslepljenosti.

Vender se je nadejati, da nastopijo i v tem pogledu boljši časi. Mladi naraščaj, v kolikor se v obče zanimlje za narodno stvar, začel se je zavedati, kak je njegov poklic, kako mora delati, da bode najbolj koristil svojemu in vsemu slovanskemu narodu. Obča povestnica kaže mu pravo pot. Iz te se razvidi, da morejo dospeti do najviše stopinje v kulturi le mnogomilijonni narodi; da je kultura istotako zavisna od gmotnih sredstev, kakor drugo življenje; da je možna kulturna mo-gočnost le na podlagi jednega občega kulturnega jezika; da more postati naposled kulturnim jezikom le jedno narečje, nikakor pa ne kaka mešanica iz raznih narečij, kakoršna se je hotela ustvariti na primer za Jugoslovane.

Tudi v tem, da bi bila ruščina najsposobnejši kulturni jezik, kakor duševno, tako gmotno, so si Slovani precej jedini. Zato so pridno začeli priučevati se ruščini in prevajati ruske proizvode na svoja narečja, da pokažejo tem potom veličino ruskega uma in ruskega jezika. Tudi Slovenci nočejo zaostajati, kajti večina prevodov na slovenski jezik je iz ruščine. Nahajajo se navadno v „Listkih,“ političnih listov, a nekatere se je izdalo i v posebnih knjigah. Časopisi, celó oni, kateri so nasprotni vsemu, kar je ruskega, priporočajo učenje ruskega jezika, ker znajo njegov velik pomen.

Vender uspeh ruščine v Slovencih ni še izdaten, a kot začetek dokaj nadepoln. Kakor sem pa omenil uže gori, temeljito znanje ruščine ni baš lahka stvar. Potreba je več let marljivega učenja, predno se seznaniš z vsemi posebnostmi ruščine. Za čitatelja ni potreba toliko, tem več pa za prelagatelja. On mora natanko znati zvenanjest in notranjest ruskega jezika in mišljenja. Nikakor ne zadoštuje površno znati slovnico in imeti pri sebi slovar, kateri je pa navadno še v marsičem napačen in nedostaten. Treba je mnogo čitati, da se nekako vglubi v ruski duh, v rusko življenje, a potem še le začetni prevajati iz ruščine. Iz ruščine, pravim, ne pa iz kakega slabega nemškega ali hrvatskega prevoda, kakor se prečesto rado godi . . .

Nemški prelagatelj, kateremu je skoro izključno vir vsega njegovega znanja ruščine kak slab slovar, je še mnogo manj sposoben za prevajanje, nego kak Slovenec, kateri si je pridobil jedva prvo podlago v ruskem jeziku. On razume ruščino navadno malo, ruskega duha pa nič. Lehko si mi slimo torej, kaki prevodi iz ruščine (?) prihajajo skozi Nemčijo v Slovenijo. Ne le, da so v tuji obleki, nepopolni in prevedeni le približno po smisli, temveč izražuje se često tudi smisel mnogo drugače ali povsem krivo. Časih je pomen še nalašč predrugačen, da predstavlja prelagatelj Ruse in njihovo življenje tako, kakoršno so mu vcepili v glavo zakleti vrugi Slovanov. On ne prevaja torej iz ljubavi do ruskega

uma, kar je neizogibno potrebno, temveč iz ljubavi do svojega žepa.

Hrvatski prevodi so pa mnogokrat le malo boljši. Tudi njihovi prelagatelji se često prijemljejo dela brez temeljitega znanja. Neki njihov prelagatelj mi je sam rekel, da je prevel neko znamenito delo — brez slovarja, dasi je imel tačas jedva prve pojme o ruščini . . . A Hrvati so vender v toliko na boljšem, da kmalu ošeškajo takega siromašnega prelagatelja, kakor zasluži. V nas Slovencih pa še tega ni.

V Slovencih so imeli prelagatelji doslej preveliko svobodo. Presajali so ruske proizvode na slovenska tla s tako samovoljnostjo, da so kvarili s tem rusko in slovensko književnost. Le malo kje slišal se je nejevoljen izraz proti tej samopašnosti in to le mimogrede; a nikogar ni bilo, da bi temeljito razkrival nagoto, da, absurdnost nekaterih prelagateljev. — Ako nam ti-le hočejo kazati krasoto ruskih proizvodov, podajajo naj jo nam v pravi, popolni dovršenosti, ne pa posneto po kakem nemškem prevodu ali po svoji lastni uredbi. Še le tedaj, ako nam podajo prevod v rusko-slovenski obleki, ima ta-le znaten pomen in veliko korist, drugače škoduje i tu i tam.

Pričakoval sem, da se loti kdo drug tega prepotrebne delo, — a zaman. Zato hočem pokazati jaz na mnogobrojne nedostatke z nado, da pride kmalu sposobnejša moč. Dopuščati ne smemo več, da se na tak način pačijo ruski proizvodi, Slovenci pa slepé, da imajo pred seboj rusko

delo v slovenskem jeziku. Uže uredniki bi morali strože paziti na to, kak je prevod in iz kakih rôk ga dobivajo, da ga namreč ne priobčujejo, ako ni zanesljiv. Dati bi ga morali v razsodbo veščakom, ako uže sami niso dovolj zmožni ruščine.

Ni dovolj, da lepo teče slovenski prevod; ta je po zvenanosti še lepši in uglačenejši, ako se izpušča nekatere ruske besede, a popolen ni, ker

ne izraža vsega tega, kar original. Povsem napačno je pa nasprotno, ako uredniki samovoljno kaj spreminjajo ne glede na ruski spis. S tem lahko stvar še bolj pokvarijo. Saj v prvi vrsti je vender le prelagatelj odgovoren za prevod. Prigodi se pa lahko na tak način, da mora prelagatelj trpeti še za urednikove napake.

(Dalje prih.)

Glasnik.

Slovenščina na pravnih oddelkih vseučilišč. Uže od 1848. leta pa sèm do današnjega dne bori se naš narod za slovensko vseučilišče v Ljubljani, a vsa borba ostala je doslej brezuspešna. Pravoslavna akademija 1849. leta v Ljubljani je zaspala, začasna slovenska predavanja na graškem vseučilišču so prenehala in danes ne moremo upati niti nanje. —

Bi li ne bilo možno osnovati na istem vseučilišču pod vodstvom nabrazenega slovenskega pravnikakot docenta in vodje za tretje- in četrtletnike-pravnike slovensko pravnosemenišče v dveh tečajih?

Tako semenišče imelo bi sicer bolj jezikosloven, nego pravosloven značaj, a uvažalo bi slovenske pravnike v pravne pojme njihove materinščine in bi v tem oziru za početek gotovo donášalo obilo koristij. Stroškov bi jednaka uredba ne prouzročila mnogo, ker bi se v ta pouk določil večš sovětnik tamošnjega višjega deželnega sodišča kot vodja — seveda s primerno nagrado; prostore pa naj bi za isti čas prepuščilo pravno semenišče vseučilišča. Z. O.

Nasvet o dijaškem druževnem življenju poslal nam je prijatelj našega lista. Njegov dopis se glasi: Z velikim oduševljenjem smo pozdravili ljublj. dijaki uže dolgo zaželeno vest, da se je osnoval na Dunaji vsestransko nezavisen dijaški list. „Vesna“ bode klicala glasno nekako zaspano slov. dijaštvo k istež zavednosti, kakoršno imajo bratje Hrvati in Čehi! Vzgjajala bode zarod mladih pisateljev ter bode zvest kažipot vsakemu dijaku k pravim idealom. Izredne važnosti bodo za nas, bodoče akademike, zlasti poročila o življenju slov. dijakov na vseučiliščih, ker nam bodo podajala verno sliko o nevarnostih njihovega žitja, koje si le preradi pretirano idealno rišemo, pa je nam tudi večkrat pretirano črno barvajo. „Vesna“ nam pove resnico, zato ji kličemo: „Vivas, floreas, crescas!!“ — —

V zadnjih letih so se kar udomačile na nekaterih gimnazijih stroge preiskave radi prestopka §§ 26. in 27. disciplinarnih postav. (Opomnim le one slavne v Celji l. 1889, v Rudolfovem l. 1890 in v Ljubljani l. 1891, ki zavodom izvestno niso bile na čast, še manj pa prizadetim žrtvam v korist.) V

podobnih slučajih ne zakrivé nikdar toliko obtoženci, kolikor splete zlobna denunciacija, ki najneznatejše dogodke fantastično poveča, da ima vse mesto teden dni dovolj gradiva v razpravljanje in — opravljanje. — Kako pa se ogniti temu?

„Svoji k svojim!“ — veljaj tudi pri nas dijakih. Popustimo one nasprotniške prostore, kjer posluškuje vse na naše govorjenje ter kliče žveplo in ogenj na nas, ker ne govorimo samo o — aoristih! Izberimo si povsod pošteno, narodno shajališče, kamor zahajajmo po dokončanem delu! Ondu se zabavajmo v zaključnem, kolegialnem krogu s čitanjem raznih, slovanskih časnikov, kar razširi marsikomu jednostransko duševno obzorje, naposled z govori in petjem.

Z govori, pravim! — Ako prideš na Hrvaškem v družbico, ki šteje jedva štiri dijake, izvestno čuješ množico govorov, ki slavé prijateljstvo, domovino, ljubav, petje itd. Na tak način se vadijo hrvaški tovariši v govorništvo dan na dan, in vesela posledica je, da ima bratski narod v vseh slojevih toliko vrlih govornikov. Zakaj bi jih ne posnemali mi, Slovenci!? Vaja dela mojstre povsod! — Vztrajnim vežbanjem med vrstniki odstranimo vse naravne napake, pridobimo si dovršenost v govoru, katero nam ho možno še kdaj uporabiti v blagoslov svoje domovine! — Dijaki, poprimimo se torej marljivejše govorništva in porabimo vsako priliko, da govorimo svobodno med svojci, kar nam ne bode le v zabavo, nego tudi v korist v bodočnosti! — —

„Slovenec nima veselice poštene, pri kateri se ne sliši pesnic sladki glas,“ pravi Slomšek po vsej pravici. Res je pa tudi, da nihče ne prepoje toliko, kot prav dijaštvo. — Od zore do mraka ubija se s svojimi nalogami, a ko začuje veselo petje, tedaj pozabi mahoma na vse neprijetnosti in postane glasen in šaljiv. — Petje se goji med dijaki dosta marno, (— v Ljubljani ima skoro že vsak razred višjega gimnazija svoj zbor); toda navzlic temu se še ne stori dovolj! Zanemarja se namreč skoro popolnoma narodno petje! Pač se sliši tu pa tam kaj

narodni popevki podobnega, vendar ne poje se v duhu narodnem, ampak — po svoje, popačeno.

Priporočam torej gojenje narodnih izvirnih popevk slov. dijaštvu kar najtopleje! Slovenski dijaki naj si omislijo krasne „Narodne pesni z napevi,“ katere je izdala „Glasbena Matica“ v treh zvezkih! Ti zvezki naj jim bodo kakor logaritmične tablice vedno in povsod zvest „vade-mecum“! — Pesnice so lahke, da se lepo pojó takoj raz list in so tako ljubke, da se bodo vsakemu priljubile.

Govorništvo, popevanje narodnih pesnij, pameten razgovor o narodnih naših potrebah in novejših slovstvenih delih naj bode slov. srednješolskemu dijaštvu predmet zabave, — potem ne bo treba nikakih preiskav in denuncijacij niti ustnih niti — časnikarskih. — Na zdar! — —

Dijaštvo in izpiti. Nasprotniki „Vesne“ povdarjali so, da slovenski dijaki navadno ne dovrše izpitov in studij v določenem času. Kako da je to v zvezi z „Vesno“, ni nam umevno, no, uporablja se i najneumestnejši razlog v dosego cilja. Kar zadeva slovensko dijaštvo, moramo v obče priznati, da večina dovrši pravočasno in povoljno svoje nauke; ako jih pa nekaterniki zavlečejo ali opusté, krive so temu največ vnanje razmere. Slovenski dijaki, večinoma ubožnih starišev sinovi, služiti si morajo sami svoj kruh s poučevanjem ali po pisarnah, in to odvzame jim toliko časa, da jim je le težko ali celo nemogoče, pravočasno dovršiti izpite. Sicer res dobivajo nekoliko podpore, a je nedostatna. Kdor ima ustanovo — in teh je jako mnogo — izkazati se mora z izpiti, sicer mu jo ustavijo. Kdor dobiva podporo od podpornega društva za slovenske velikosolce dokazati mora vrednost in potrebnost; čemu torej po časnikih govoriti o stvareh, ki ne spadajo v javnost? kajti kdor si sam služi svoj kruh, ali kdor ima kaj svojega imetja ali pa dovoljne podpore od doma, pač ni za svoje početje odgovoren drugemu nego sebi in svojcem. Zavračati moramo torej sumničenje, da bi slovenski dijaki ne

uspevali pri naukih ali pa bili ne vredni prepotrebne podpore.

Podporno društvo za slovenske velike šole na Dunaji in „Vesna“. Podporno društvo uvidelo je potrebo, da pošlje med svet izjavo, da nobeden izmed izdajateljev „Vesne“ ni podpiran od tega društva, in je priklopilo tej izjavi „ad captandam benevolentiam“ tudi obsodbo našega lista. Ako bi bila „Vesna“ res vzrok, da društvo v zadnjem času slučajno ni dobilo večjih prispevkov iz domovine — kar pa nikakor ni dokazano, ker podpore društvu ne dohajajo redno, temveč sedaj v večji, sedaj v manjši meri, — potem moramo obžalovati i mi, da je slovensko občinstvo tako nesamostojno in tako terorizirano od časnikarskega upliva, da prepotrebemu, blagodelujočemu društvu, katerega uže tudi doslej nikakor ni podpiralo v zadostni meri — odklanja prispevke. Kakor je tudi stvar neverjetna, pri sedanjih razmerah na Slovenskem, je žalibog mogoča. Upamo, da prihodnost ne opraviči bojazni, temveč da bode slovenski narod vedno bolj izpoznaval in uvaževal potrebo in korist slov. podp. društva temu z obilimi darovi omogočil, da v vedno večji meri nadaljuje svoje uspešno delovanje.

Kakor je hvalevredno, da se je društvo potegnilo za slov. dijake, obsojati moramo indirektni napad na izdajatelje našega lista. Uprav njim ne more se niti najmanjšega „moralnega pregreška“ očitati — vsa sumničenja, bodisi od katere koli strani, so povsem neutemeljena in zlobna. Obžalovati moramo taka sredstva, ki so povsem nespodobna za dosego namena, bodisi ta še tako blag in dober.

Izdajatelji „Vesne“ bili so vedno med prvimi sodelovalci za podporno društvo, oni so je vedno in povsod posredno in neposredno podpirali in to storili bodo vedno tudi v prihodnje, če tudi se bo vračevalo z nevhvaležnostjo, kajti oni vedo ločiti med stvarjo in osebami.

Kar se tiče sodbe o našem listu, — ki pa ni sodba vseh odbornikov podp. društva, — ne bomo se spuščali v polemiko radi

tega; niti dokazovali neopravičenost časnikarskih ocen, na katere se sklicuje podporno društvo opetovano. Kajti uverjeni smo, da pravična stvar konečno vendar le zmaga. In ko bi nas tudi ugonobile neprijazne nam razmere, tolažila nas bo zavest, da smo imeli najboljši namen, ter delovali z iskrenim prepričanjem za svojo nalogo.*

Slovanska zgodovina in slovstva — pa naše srednje šole. Dolgotrajen je boj, ki ga bijemo Slovenci za srednje šole; le malo in polagoma posrečuje se nam, da priborimo slovenskemu jeziku vsaj nekoliko veljave, ki mu gre po naravnih in postavnih zahtevah, v srednjih šolah po slovenski zemlji. Posrečilo se je, da ima slovenščina, a žalibog samo na nekaterih gimnazijah, po spodnjih razredih izključno, po gornjih pa dodaj le izjemno veljavo kot poučni jezik. A tudi, ako se uvede kot tak po vseh razredih, ne smemo se še zadovoljiti, kajti učni načrt naših gimnazij nikakor ni tak, da bi ustrezal opravičenim zahtevam slovenskega naroda. Vsa naša odgoja bila je doslej preveč v duhu germanskem, — zahtevati moramo odločno, da se preustroji v duhu slovenskem. Ne moremo razmotrivati, koliko ur odmeri se naj posameznim predmetom, potrebnim v občo izobražbo, koliko ur klasičnim jezikom, vendar mislimo, da se i to nadalje lahko poučuje v zadostni meri, da se ne krči pouk v teh važnih predmetih, a ob enem zadosti potrebi, ki zahteva, da se poučuje o slovenski zgodovini in o slovenskih slovstvih. Zgodovinski pouk obsega pri nas preveč in prenatanko nemško zgodovino, — zgodovino raznih slovenskih rodov pa skoro popolnoma zanemarja; da celo ožja zgodovina slovenskega naroda poučuje se le jako površno.

Isto velja o slovstvu. Nemškemu slovstvu odmerjen je zelo natančen pouk — ta goji se z večjo skrbljivostjo kot po marsikaterih nemških učiteljških, — slovensko slovstvo poučuje se le tam obširno, kjer to stori do-

* Uprav v zadnjem času dobilo je podporno društvo iz domovine zopet več izdatnih prispevkov, od katerih so mu bili poslani nekateri še par dni pred objavo omenjene „izjave“ v slovenskih listih.

tični g. profesor iz lastnega nagiba, — a o drugih slovstvih slovanskih čuje se le malo ali celo nič. In vendar imajo slovanski narodi, osobito Rusi, Poljaki in Čehi tako veliko in v mnogih ozirih tako dovršeno slovstvo, da se ž njim ponašajo težko kje drugi narodi; in vendar bi morali Slovenci pred vsem drugim poznati slovstvo najsorodnejših bratskih plemen Hrvatov in Srbov. Dočim pa se razmere po gimnazijah vsaj deloma nekoliko boljšajo, so realke povsem potujčeni zavodi; da ondi materinščina niti ni obligaten jezik — pač pa tuja italijanščina!

Skrb vseh merodajnih faktorjev torej boDI vedno in vselej, priboriti slovenščini popolno veljavo po vseh srednjih šolah na slovenskih zemljah, — ter uvesti preosnovno učnega načrta v tem zmislu, da se bode pri poučevanju oziralo na slovansko zgodovino in na slovanska slovstva. Razven tega uvede naj se kot prosti pouk poučevanje slovanskih jezikov, osobito v spodnjih gimnazijah hrvaščine, ki je najsorodnejši in najlažji (nam Slovencem) — v gornjih ruščine, ki je najrazširjenjši in najkrepkejši slovanski jezik. To bi bilo tudi prevelikega praktičnega pomena za nas, in le to bi pospeševalo izpoznanje in združevanje Slovencev z drugimi slovanskimi plemeni.

Fr. G.

Vestnik.

„Sava“, slovensko ferijalno društvo, je od vis. c. kr. deželne vlade kranjske potrjeno. Ker nam danes nedostaja prostora, govorili bomo o potrebi in važnosti tega društva prihodnjič, ter podajemo za sedaj le:

P R A V I L A

slovenskega ferijalnega društva „Sava“
v Ljubljani.

I. Namen in sredstva društva.

§ 1. Namen društvu je, v počitnicah gojiti družno življenje in dijaški živelj med svojimi člani in jim biti duševna in zahvalna vez.

§ 2. V ta smoter prireja društvo v raznih krajih slovenske domovine shode, veselice, izlete, poljudno-poučna predavanja ter izdaja spise.

II. Člani.

§ 3. Člani se dele v:

a) neizvršujoče in to: častne, ustanovnike in podpornike, — in
b) izvršujoče in to: starešine in redne člane.

§ 4. a) Častnim članom more se imenovati, kdor si je pridobil za slovanski narod ali za društvo posebnih zaslug.

b) Ustanovnik postane, kdor plača nakrat vsaj 10 gold. v društvene namene.

c) Podpornik je vsakdo, kdor plača vsaj 2 gold. na leto v društvene namene.

d) Starešine so absolvirani slovanski velikošolci, ki plačajo vsaj 2 gold. na leto.

e) Redni člani morejo biti slovanski velikošolci za časa svojih ukov in abiturijentje.

III. Dolžnosti in pravice članov.

§ 5. Častni člani, ustanovniki in podporniki nimajo nikakih drugih dolžnostij niti pravic.

§ 6. Starešine imajo pri vseh shodih posvetovalno pravico ter dolžnost, pospeševati društvene namene.

§ 7. Vsak redni član ima pravico, udeleževati se vseh društvenih shodov, na občnem zboru glasovati, staviti predloge, interpelovati, debatovati, voliti in voljen biti.

§ 8. Vsak redni član ima dolžnost:

a) da se podvrže društvenim pravilom in sklepom;

b) da pospešuje, kolikor mu je možno, društvene namene;

c) da plača na leto 1 gold. udnine, na novo vstopivši razven tega še 1 gold. vstopnine v društveno glavnico. Nadaljne doneske določa občni zbor.

IV. Društveni organi.

§ 9. Društvene posle vodi odbor; na zunaj zastopa društvo predsednik ali njegov namestnik.

V. Občni zbor.

§ 10. S prvim shodom meseca avgusta združen je občni zbor, pri katerem mora biti navzoča najmanj jedna tretjina rednih članov.

§ 11. Občni zbor ima zlasti pravico:

- a) voliti predsednika, odbor in preglednika;
- b) določiti delovanje društva za določeno leto;
- c) rešiti slučajne predloge;
- d) prenarajati pravila in poslovnik;
- e) imenovati častne člane;
- f) v slučajih § 30 lit. c) izobčiti člane.

§ 12. Da zborov sklep obvelja, treba nadpolovične večine navzočih rednih članov; le za spremembo društvenih pravil ter v slučajih §§ 24, 30 lit. c) in 33 je treba dvetretjinske večine; vendar se to ne tiče poslovnikovih določil.

§ 13. Na zahtevo odbora ali jedne tretjine rednih članov mora se sklicati izvanredni občni zbor.

VI. Odbor.

§ 14. Zbor voli z nadpolovično večino po glasovnicah predsednika, štirinajst odbornikov in dva preglednika. Odborniki morajo biti vsaj štirje v Ljubljani. — Odbor voli izmed sebe dva podpredsednika, jednega tajnika in jednega blagajnika.

§ 15. Predsednik sklicuje v sporazumljenji z odborom občni zbor in shode ter jim predseduje. Ako je zadržan, nadomestuje ga podpredsednik.

§ 16. Odbor zastopa društvo ter opravlja vse društvene posle, ki ne spadajo v področje občnega zbora; nadalje vsprejema in odbija člane, ne da bi moral navajati razlogov, vendar je zadnjim pritožba na občni zbor prosta.

§ 17. Delokrog posameznim odbornikom kaže poslovnik, ki se ima sestaviti na podlagi in v mejah društvenih pravil.

§ 18. Vse društvene listine, izjave in naznanila podpisati mora, da veljajo, predsednik ali njegov namestnik in odbornik, v čegar področje stvar spada, ali njegov namestnik.

§ 19. Da odborovi sklepi obveljajo, treba je prisotnosti vsaj petih odbornikov, ki sklepajo z nadpolovično večino; pri enakosti glasov odločuje predsednik.

§ 20. Preglednika imata dolžnost, pregledovati računska poročila in poročati o njih pred zborom.

VII. Društveno imetje.

§ 21. Društveno imetje deli se v glavnico in razpoložnino.

§ 22. Društvenemu imetju pripade ustanovnina, redni doneski podpornikov starešin in rednih članov, dalje radovoljni darovi in obresti od glavnice.

§ 23. V glavnico pripade:

- a) ustanovnina;
- b) vstopnina novovstopivših članov;
- c) polovica prebitka vsacega leta;
- d) radovoljni za glavnico darovani zneski.

§ 24. Glavnica se mora naložiti plodonosno s pupilarno sigurnostjo, v prvi vrsti v Ljubljanski mestni hranilnici ter se sme uporabljati za tekoče društvene namene le z zborovim dovoljenjem.

VIII. Društveni znaki.

§ 25. Društvena znaka sta belo-modro-rudeč trak z monogramom in čepica.

IX. Društveni častni sod.

§ 26. Vse prepire, razven v § 32 navedenega slučaja razsodi navlaš v to sestavljeni častni sod.

§ 27. Društveni častni sod obstoji iz petih članov; vsaka stranka voli dva, zbor pa predsednika, ki bo di, če možno, starešina.

§ 28. Osobito se ima staviti pred častni sod:

- a) kdor žali društveno čast ali je ne brani dostojno;
- b) kdor ne ve svoje časti dostojno ceniti in braniti.

§ 29. Ako se stavi pred častni sod odbornik, odstavi se do konečne odločitve od svojega poslovanja kot tak.

§ 30. Častni sod, proti čegar razsodbi ni priziva, določuje z nadpolovično večino:

- a) da se tožba odbije;

b) da se zatoženece kara, ako je odbornik, izgubi zajedno mandat;

c) da se izobči iz društva za vselej. — V tem slučaju mora svojo razsodbo z razlogi podpreti pred zborom, ki jo brez debate ali ovrže z dvetretjinsko večino ali pa sprejme.

§ 31. Sub § 30 lit. b) in c) normovane kazni se morejo izrekati proti obema strankama.

§ 32. Prepire v upravnih zadevah, zlasti tolmačenje društvenih pravil in poslovnika, razsoja v prvi vrsti odbor, prizivno občni zbor.

X. Razdruženje društva.

§ 33. Razdruženje društva se more skleniti le v navlašč za to sklicanem občnem zboru v prisotnosti treh četrtin vseh rednih članov z dvetretjinsko večino.

§ 34. V slučaju, da društvo iz katerega koli vzroka preneha, pripade društveno imetje družbi sv. Cirila in Metoda v Ljubljani.

XI. Sedež društva.

§ 35. Sedež društva je v Ljubljani.

O delovanji akad. društva „Slovenija“ na Dunaji v zimskem teč. 1891/2 navedemo le glavnejše stvari, ki zanimajo i širše dijaške kroge. Želimo, da bi naklonilo mu marljivo delovanje v tem društvu mnogo prijateljev, ter da bi zlasti nijeden dunajski vseučiliščnik ne zamudil, vstopiti v društvo, ki mu bodi domovina v tujini.

Slovenija štela je v prošlem (46.) zimskem tečaju 68 članov. V seji dne 30. oktobra vršile so se volitve v odbor, kateremu je načeloval stud. phil. J. Žmavc. Sklenilo se je naročiti si pianino, ki je neobhodno potreben pri pevskih vajah.

V 2. seji začetkom novembra čital je stud. jur. F. Gorup svoje lirične pesni „Podatki“, ki so našle pohvalno oceno in priznanje. Stud. jur. A. Kogej obljubil je, z nekaterimi tovariši prevzeti in izvršiti konečno uredbo društvene knjižnice. — Cand. med. F. Göstl je predlagal, da priredi „Slovenija“ v častni spomin očeta in vodnika slovenskega naroda dr. Janeza Bleiweisa, slavnost, povodom desetletnice smrti nje-

gove, koncert s plesom, ker le tako izvršila bi se slavnost častno in sijajno; predlog vsprejel se je z veliko večino.

V 3. seji dne 3. decembra čital je stud. jur. Vencajz „Slovenski abiturijenti l. 1890“.

4. sejo dne 14. decembra priredila je „Slovenija“ v slovesno odhodnico bivšemu svojemu članu g. dr. Vlad. Foerster-u. T. predsednik je zahvalno omenil, da je g. dr. Jos. Vošnjak blagovolil podariti društvu 25 iztisov „Pobratimov“, da jih razdeli ali za malo ceno v prid društvenim namenom razproda med društveniki. — Vršili so se razgovori zaradi priprav k Bleiweisovi slavnosti in v isti namen sklicala se je 20. decembra izvanredna seja.

V seji 18. jan. 1892 bile so dopolnilne volitve v odbor; nato čital je stud. jur. St. Kogej razpravo „o potrebi in možnosti obče-slovenskega kulturnega jezika“, ki se sprejela pohvalno in vzbudila mnogo zanimanja. — Odseku za slavnost, v katerega so se izvolili nekateri novi člani, odobrilo se je njegovo dosedanje delovanje in dalo pooblastilo, da sme delovati nadalje po svojih ukrepih.

V 6. zborovi seji, 17. februarja 1892 spominjal se je predsednik umrlega, za „Slovenija“ velezaslužnega g. dr. Fr. Grossa, in pisatelja in pesnika g. Fr. Cegnarja. — O delovanji slavnostnega odseka in o slavnosti poročal je cand. med. Fr. Göstl; — o gmotnem vspehu slavnosti blagajnik stud. jur. A. Bulovec. (Dohodkov je bilo 385 gld. 68 kr., troškov 299 gld. 76 kr.) — Polovica čistega dobička izročila se je podpornemu društvu slovenskih velikošolcev na Dunaji, polovica pa obrnila v društvene namene, v prvi vrsti za knjižnico. — Čital je potem stud. med. R. Murnik humoresko „V 5. šoli“. — Vsprejel se je predlog stud. med. Borštnika, da se prepuste društveni prostori ob določenih urah borilcem za vaje; nadalje predlog stud. jur. V. Maurerja, da „Slovenija“ kupi in v čitalnici obesi sliko Strossmayerjevo, ker je „Zvonimir“ svojo sliko odstranil.

V 7. seji 9. marca 1892 čital je stud. jur. Maurer: Radivoj Poznikov „almanah slav-janski“ — in ideja permanentne matice slo-

vanse. Bërilo se je živahno odobravalo. — Predlog stud. jur. R. Sterlé-ta, da si „Slovenija“ osnuje lastni tamburaški zbor ter v nakup instrumentov dá iz blagajne 50 glđ. — bil je sprejet z veliko večino. — Ker so nekateri članovi hrvatskega akad. društva „Zvonimira“ zasebno izrazili nasvet, naj od strani „Slovenija“ Strossmayerjevo sliko ali pa, da se razide z „Zvonimirom“, izrazil se je zbor soglasno proti odstranitvi slike.

V 8. seji dne 21. marca bil je razgovor o nasvetu „Zvonimira“, da se izselimo iz sedanjega stanovanja; kar se je tudi sprejelo. Po daljši in živahni debati ali si iščimo stanovanja tudi nadalje z „Zvonimirom“ ali sami zasé, sklenilo se je konečno, da ostanemo i nadalje še v zvezi z bratskim akad. društvom hrvatskim. V. R.

V „Dol. Novicah“ čítali smo opetovano obsodbo borilcev „Triglavanov“. Osvedočeni smo, da članovi akad. dr. „Triglav“ nikogar ne izzivajo, a da branijo svojo društveno in dijaško čast na način, ki je v dijaških krogih edin veljaven in običajen. Na graškem vseučilišču vlada nasproti slovanskim dijakom velika nestrpnost in le vrlemu postopanju „Triglavanov“ zahvaliti se moramo, da si morejo Slovenci dostojno varovati svojo čast in svoje pravice. — Na dunajskem vseučilišču, ki ima mnogo bolj mednarodnen značaj, ni taciñ narodnostnih nasprotstev. Radi tega ni potreba „Sloveniji“ kot društvu postopati z orožjem v roki. Povsem napačno pa je, da bi bilo „Slovenijanom“ po pravilih borenje prepovedano — nasprotno, društvo pospešuje po mogočnosti pouk v borenji pri slov. velikošolciñ. —

21. dne aprila meseca umrl je v Krškem g. stud. med. Josip Žener. Tuberkuloza uničila je mlado življenje nadopolnega našega rojaka. Obširnejši životopis in sliko prinese prih. številka „Vesne“, ker nam za danes ne dostaje prostora.

Na dunajskem vseučilišču bilo je upisaniñ v zimskem tečaju 1891/2 6029 slušateljev, in sicer redniñ 4558, izvanredniñ 1671. Na bogoslovni fakulteti bilo jih je 227, na pravoslovni 1903, na medicinski 3115, na modroslovni 784 (tem prišteti so tudi farmacevti).

Na graškem vseučilišču bilo je upisaniñ v zimskem tečaju 1891/2 1512 slušateljev, in sicer 120 bogoslovcev, 495 juristov, 667 medicincev, 88 modroslovcev, 142 farmacevtov,

Občni ženski shod bude na Dunaji o binkoštnih praznikih (5.—7. junija). Prvi dan bodo razprave in posvetovanja o ženski izomiki, — drugi dan o delovanji ženstva v raznih poklicih — tretji o raznih političnih vprašanjih, zadevajočih in zanimajočih ženstvo. Za predavanja oglašeniñ je vže mnogo dam in nekoliko gospodov. Skrb za prenočišča in razvedrila prevzel je posebni komitet; da se temu troški povrnejo, določil se je za vstopnico za vse tri dni znesek 50 kr.

Vladni svetnik, profesor državnega prava in statistike na vseučilišču v Gradcu, Dr. H. Bidermann, umrl je 25. aprila t. l. 61 let star.

Na tehniki v Gradcu bilo je v prošlem tečaju 155 redniñ, 23 izredniñ, skupaj toraj 178 slušateljev.

Občni shod naprednjaških slovanskih dijakov, nameravan o binkoštiñ v Pragi, prepovedala je vlada.

V Pragi predstavljala se je na velikonočni pondeljek prvič v „Narodnem divadlu“ Mascagni-jeva nova opera „L' amico Fritz“ z velikim uspehom; a 25. in 27. aprila glasoviti „Dvorakov“ Requiem“. — V „Rudolfinu“ pa bil je 28. apr. orkestrni koncert Dvořakov, 8. maja pa predstavljala se je v „narodnem divadlu“ v 200. Smetanova krasna opera „Prodana nevesta“.

Čajkovskega opera „Peter Onegin“ predstavljala se je kot novost 24. aprila v Darmstadtu in bila zelo pohvalno sprejeta.

Žensk je na vseučiliščih največ slovanskega rodu, posebno Rusinj. Na dunajskem vseučilišču uče se medicine 3 gospodične, dve Poljakinji in jedna Rusinja. Mnogo jih je v Ameriki, v Švici in na Francoskem. V Parizu upisaniñ je na medicinski fakulteti 134 in sicer 103 Rusinje, 18 Francozinj in 6 Angličank.

Dr. K. vitez Czyhlarz, slavni profesor na nemškem vseučilišču v Pragi, pride na dunajsko vseučilišče. Predaval bude na pravoslovni fakulteti mesto pokojnega prof. Dr. Demeliusa.

O madjarskih vseučiliških ne daje „P. Ll.“ radostnih podatkov. Izmed 938 pravoslavcev, vstopivših pred 4 leti na vse učilišče v Budapešti, končalo jih je 46%, izmed 293 zdravnikov — 59%, 147 modroslovcev — 24% in 209 tehnikov — 20%. Kako opuščajo dijaki studije, vidi se n. pr. iz pohajanja knjižnice. Začetkom predavanj posetilo jo je 323 pravoslavcev, v oktobru 212, v novembru 76, decembru 33, januarji 34, februarji 33, marci 10, aprilu 9, maju 13, junji 3. A vseh pravoslavcev bilo je 1638. — Značilne so i te-le številke: na 1000 slušateljv pride 427 katolikov, 322 židov, 107 luteranov, 84 kalvinov, 34 pravoslavni in 20 unijatov. —

Na Petrogradskem vseučilišču upisanih je bilo v lanskem zimskem tečaju 3473 rednih slušateljv, 19 izrednih in 290 farmacevtov, skupaj 3782.

Petje in godbo na učiliščih namerava ruska vlada korenito izboljšati. V ta namen sestavila je posebno komisijo iz najznamenitejših ruskih skladateljv in poznavateljv godbe. — Potrebno bi bilo, da se tudi pri nas bolj goji petje in godba v šolah.

Meseca maja praznovali bodo v Rusiji, vzlasti na zapadu, jako slovesno 900letni spomin ustanovljenja prvega pravoslavnega episkopata v Volhiniji. Uže dlje časa vrše se velikanske priprave za to slavnost, h kateri pričakujejo tudi obilo udeležencev iz Avstrije; v posebno velikem številu odzvalo se bode temu vabilu verno preprosto ljudstvo ruske narodnosti v Galiciji in Bukovini. O tej priliki prestopilo bode zopet nekaj stotin čeških rodbin, naseljenih v Volhiniji, k rusko-pravoslavni veri. Kakor poročajo ruski listi, začela se bode slavnost s tem, da bodo monahi (menihi) nosili z vojaškim spremstvom podobo „Čudotvoriteljne Matere Božje“ v sprevodih ob avstrijskeje meji. — Tudi slavnega duševnega velikana Komenskoga spomenico slavili so v Rusiji dostojno in vredno, kakor n. pr. seosebno svečano na imperatorskih licejih v Peterburgu, Moskvi, Odesi in drugod.

Bolgarsko časopisje se jako lepo razvija. Letos izhaja 21 leposlovnih in naučnih čas-

nikov. Izmed teh priporočamo čč. gg. bogoslovcem te-le: Библиотека св. Климента in Домашня библиотека, oba v Sofiji; njim in drugim dijakom pa: Иаворъ v Ruščuku, Младина v Kazanlyku, Искра (ilust.) v Šumli in Свѣтлица v Sofiji. — Slabše, nego prej, je razvito letos politično časopisje. Jedva kakih deset važnejših listov izhaja. Priporočila so vredni le Славянинъ v Ruščuku, Страникъ v Sofiji in deloma Черно море v Varni.

Zastopniki slovanske vede in književnosti zgubili so l. 1891 iz svoje sredine mnogo znamenitih in slavnih pisateljv. Omenimo tu le nekatere: V Rusiji so umrli: zgodovinar in pravoznanec J. E. Andrejevskij, znamenita romanopisca J. A. Gončarov in G. P. Danilevskij, zgodovinar zapadnje Rusije M. O. Kojalovič, orijentalist V. V. Mirotvorec, gališko-ruski narodni boritelj in pisatelj J. G. Naumovič, bogoslovna pisateljja in modroslovca odeški vladika Nikanor in Kudrjavcev, Platonov, znameniti slavisti O. O. Pervolv, N. A. Popov in P. G. Redkin i. dr. Potem med drugimi Slovani so posebno spomina vredni slavni slovenski slavist Fr. Miklošič, češki romanopisec Jan Neruda, poljski orijentalist A. Chodzko, dramaturg grof A. Fredro, romanopisec V. Stebeljski i. dr.

Umril je 18. aprila t. l. črnogorski naučni minister Pavlovič.

Ženska — profesor na vseučilišču. V Curihu v Švici nastanila se je na vseučilišču kot privatna docentinja gospa dr. jur. Emilija Kempin, ter poučuje rimsko pravo.

V svetovni razstavi v Chicagu bode poseben oddelek, posvečen delovanju ženstva v družini in izven družine, ter ozirajoč se na vse, kar je v zvezi z ženskim poklicem. Nemški cesar dovolil je, da je prevzela protektorat temu oddelku soproga princa Fridrika-Karola.

Književnost.

Slovanske pesmi za mešan zbor je uglasbil in S. Gregorčič posvetil Hrabroslav Volarič. V Ljubljani tiskali Blaznikovi nasledniki.

Cena po pošti 75 kr. Vsebinska je devet pesnij: Slovenska pesen, Pogovor z domom, Ne zveni mi, Pomlad, Gospodov dan, V noči, Ljubav, Na planine in Poziv k petju. — Kritika se povoljno izraža o njih.

O Vrazovoj kritici. Napisao Milivoj Šrepić. 8° 51 str. C. 30 n. Ponatis iz „Vienca“. — Ker zanimlje Stanko Vraz tudi Slovence kot rojak, omisljijo naj si to knjigo tudi Slovenci, kateri se pečajo s hrvatsko književnostjo.

Slovanstvo ve svych zpevech. Sborník národních a znárodnělých písní všech slovanských narodův. Sbira, harmon. a vydava Ludvík Kuba v Podebradech. Díl. V. Ta del obseza 62 hrvatskih pesnij in stane 3 gld. Najtoplejše priporočamo to izdavanje, sobesno slovenski del, kateri stane 4 gld. 40 kr. Kritika se je izražala o teh pesnih jako pohvalno. Takega zbornika pesnij vseh Slovanov nismo še imeli, zato je treba ta trud toliko bolj podpirati.

Boj za pravopisje vnel se je zopet med gališkimi Rusi. Polonofilski „Ukrajinci“ zahtevajo fonetični pravopis, dočim hoté obdržati Starorusi etimologični ali zgodovinski. Nadejemo se, da zmagajo poslednji v korist ruskega naroda. Fonetični pravopis ni nič drugega, kakor spletko in izmišljenost Poljakov in njihovih prijateljev, kateri bi radi odepili gališke Ruse od ostalih Rusov, da bi jih potem tem laže iznenarodili. — Le žal, da se bje boj tako strastno in nelepip otrožjem: „Ukrajinci“ očitajo svojim nasprotnikom kar izdajstvo, češ, da škilijo s tem čez granico — v Rusijo, v nezdružno pravoslavje . . . Vidi se, da so sredstva nasprotnikov občaslovanskih znakov povsod jednaka. —

Ruska škola. Sastavio Ant. Radić. V Zagrebu — tisk Dioničke tiskare, 8° 64 str. Cena 60 kr. V knjigi so Turgenjeva Живлыя мочи v prevodu zraven izvornika z natančnim naglasom. Priporočamo to knjigo najtoplejše tudi slovenskim dijakom, katerim nedostaje take „ruske šole“ v slovenščini.

Prijateljstvo med Rusijo in Francijo razširilo se je tudi na slovstveno in umetniško polje. Samo v decembru m. l. izšlo

je več skladeb, pospešujočih to prijateljstvo. Omenjamo le najglavnejše n. pr. „Salut à la Russie“, „Souvenir de Moscou“, „En Russie“, „Bratina“, „Kronštadt“. Slovani so lahko ponosni, da prištejajo ta omikan viteški narod svojim prijateljem.

Наброски изъ дѣйствительной жизни. Сборникъ охотничьихъ и другихъ разсказовъ. О. А. Свѣчина. Cena 1 r. 25 k. Vsebinska 19 novelic. Čisti dohodek namenjen je v podporo stradajočih Rusov.

Русская поэзия. Изданныя стихотворенія русскихъ поэтовъ съ биогрифическими и пояснительными примѣчаніями. Сост. Арк. Сосницкій. М. 1892. Ц. 2 р. 50 к. Knjiga obseza do 500 strani vel. 8° in 353 pesnij 38. ruskih pesnikov. Kdor hoče dobiti splošen pojem o ruskih pesnikih, naj si omisli to praktično knjigo.

Карловачко владичанство. Прилог к исторіи епископства православна цркве. У Карловцу 1891. Knjiga I. XV + 318 str., kn. II. 332 str. Spisal Manojlo Grbić. Delo se bode nadaljevalo.

Сборникъ Толкованій русскихъ юристовъ къ судебнымъ уставамъ Имп. Александра II. за 25 лѣтъ (1866—1891.). Учрежденіе судебныхъ установленій и уставъ уголовного судопроизводства. А. Тимановскій. Варшава 1892. г. Ц. 3 руб. — Za pravoslavce jako koristna knjiga.

Ruski umetniki so sodelovalci tudi pri francoskih izdajah. Muharskij je n. pr. sodelovatelj pariškega „Monde Illustrée“. V tem je narisal pogrebni sprevod vel. kneza Konstantina Nikolajeviča, francoski ples in sploh časovne pojave v ruskem življenju.

Das Fürstenthum Bulgarien, eine Bodengestaltung, Natur, Bevölkerung, wirthschaftliche Zustände, geistige Cultur, Staatsverfassung, Staatsverwaltung und unsere Geschichte — imenuje se zanimljiva knjiga, katero je sestavil Dr. Const. Jireček. Pisatelj je spisal to knjigo večinoma po književnih virih, mnogo pa tudi po lastni skušnji. Ne strinjamo se sicer z njim povsem, a moramo priznati, da je pisal jako nepristranski.

Friderik Bodenstedt, slavljani pisatelj nemški, umrl je 18. aprila v Wiesbadenu. Porojen bil je 22. aprila 1819 na Hanove-

ranskem. Na vseučiliščih v Göttingenu, Monakovem in Berlinu učil se je starih in modernih jezikov, zgodovine in modroslovja. Kot odgojitelj v obitelji kneza Galicina prišel je v Moskvo; tu napisal je: „Kolcov, Puškin in Lermontov“ — in „Poetična Ukrajina“. — 1843. l. šel je v Tiflis kot vodja pedagogija, pozneje je bil tam gimnazijski učitelj, prepotoval je Kavkaz in vzhod ter spisal, vrnivši se v Nemčijo: „Narodi kavkažki“ v 2 zv. in „Tisoč in jeden dan v orijentu“ v 2 zv.

Živel je v Nemčiji raznim studijam in opraviłom. 1881. l. potoval je tudi v Severno Ameriko. — Vender nimamo namena, podajati obširnega životopisa, niti omenjati njegovih mnogoštevilnih poetičnih del, izmed katerih je najrazširjenejše „Pesni Mirce Šafija“ v orientalskem zlogu, (katere so dočakale 135 izdaj), — temveč opomniti hočemo razven uže omenjenih del še drugo, ki se tičejo Slovanov. Kot sad slavističnih svojih studij izdal je Lermontovo „poetično zapuščino“ v 2 zv., Puškinova „poetična dela“ v 3 zv., Turgeneva „pripovedi“ v 2 zv. v izbornih nemških prevodih in „ruske fragmente“ v 2 zv., zgodovinske, socialne in literarne sestavke. — Bodenstedt ima torej za razširjenje izpoznavanja ruskih pisateljev med nemškim narodom zelo velike zasluge.

Listnica.

Našim p. n. naročnikom in somisljenikom sploh, tt. dijakom posebej:

Prosimo Vas, da bi nas podpirali z dopisi in spisi iz dijaških krogov vse domovine, ali nam podajali primerne nasvete in misli za „Glasnik“. Isto tako v listnici odgovarjamo drage volje na vsako vprašanje ali željo.

Gospa S. na L. Razveselilo nas je priznanje, ki nam je izrekate. Krasne misli, izražene v Vašem pismu, uporabiti hočemo v razpravi o našem ženstvu, katero name ravamo priobčiti v „Vesni“. Pesni pa zaradi nedovršene oblike ne moremo sprejeti. Živila vrla domorodkinja!

Gospodična M. A. v Lj. Hvala Vam na laskavem priznanji. Uverjeni smo, da hodimo pravo pot, vkljub vsemu nasprotstvu, saj so nam za to porok besede Goethejeve (Tasso II) „Willst du genau erfahren, was sich ziemt So frage nur bei edlen Frauen an.“ — Poslana pesnico, ki je po vsebini dobra, a po obliki še nedostatna, morali smo odložiti. — Prosimo, da nam dopošljete še kaj, ter da širite naš list med znanimi krogi.

G. F.-P. v T. Program „Vesne“ bil je razglašen v sloven. listih, torej se nam ne zdi umestno, ga v novič priobčiti v listu. Prizadevali se bomo, da ga vestno izpolnujemo.

G. Jos. F.—d. v L. Naročnike javili smo tiskarni. Ako bi kedo, ki je vplačal naročnino, po zmoti ne bil prejel kake številke, reklamuje naj list v tiskarni. Reklamacije v odprtih pismih so poštne proste, vendar list ne sme obsegati nikakih drugih poročil. Na novo pristopivši naročniki lahko dobé še vse dosedaj izšle številke „Vesne“.

G. I. M. v K. Kaj filistri o sabljanju mislijo nam je vse jedno; — odgovorili smo v „Vestniku“ le, da se ne bode očitalo: Qui tacet, consentire videtur.

G. M. P. na R. P. Radostno pozdravljamo udeležbo slov. učiteljstva pri našem listu in navdušuje nas zanimanje, katero se kaže za „Vesno“ v možkih in ženskih učiteljskih krogih. Pesnice prinesemo v prih. štef. Izvolite o priliki še kaj poslati.

„VESNA“ izhaja po jedenkrat na mesec na celi poli ter stane za vse leto gl. 1:50 Rokopise in dopise sprejema: Uredništvo „Vesne“ na Dunaji, Wien, VIII., Wickenburggasse, 12; naročnino Dragotin Hribar v Celji, Graška cesta, 1.